កម្មវិធីឃ្លាំមើលសវនាការសាលាក្តីខ្មែរក្រហម

Asian International Justice Initiative (AIJI), a project of East-West Center and the WSD HANDA Center for Human Rights and International Justice at Stanford University (previously known as the UC Berkeley War Crimes Studies Center)

របាយការណ៍សង្ខេបប្រចាំសប្តាហ៍ លេខ ៥៦

នាសប្តាហ៍នេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានស្តាប់សក្ខីកម្មរបស់សាក្សីចុងក្រោយចំនួនពីររូបលើប្រធានបទមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ ក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ។ សាក្សីដំបូងគេ គឺលោក **សួស ធី** បានបញ្ចប់ការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់គាត់ដែលបានបន្តកាលពីសប្តាហ៍មុន ស្តីពីតួនាទីរបស់គាត់ជាអ្នកកាន់បញ្ជីអ្នកទោសនៅ ស-២១។ នៅថ្ងៃអង្គារមុននឹងឈប់សម្រាកអាហារថ្ងៃត្រង់បន្តិច សក្ខីកម្មរបស់សាក្សីលោក **សួស ធី** បានមកដល់ទីបញ្ចប់ ហើយអង្គជំនុំជម្រះបានស្តាប់ការធ្វើសម្បថរបស់សាក្សីលោក **កាំង ហ្គេកអ៊ាវ** ដែលជាទូទៅត្រូវបានគេស្គាល់ឈ្មោះបដិវត្តន៍របស់គាត់ ដែលមានរហស្សនាមថា "ឌុច"។ ឌុច ធ្លាប់បានបម្រើការងារជាអនុប្រធាន និងក្រោយមកបានក្លាយជាប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ (សំដៅលើ គុកទួលស្លែង) ក្នុងអំឡុងពេលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ហើយគាត់ក៏ធ្លាប់ត្រូវបានតុលាការធ្វើការជំនុំជម្រះក្តី និងបានផ្តន្ទាទោសនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០១ អំពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ និងការបំពារបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ ផងដែរ។[1] នៅខណៈពេល

[1] លោក **កាំង ហ្គេកអ៊ាវ** (ហៅ ឌុច) ត្រូវបានរកឃើញដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ថាមានពិរុទ្ធភាព និងត្រូវបានកាត់ទោស ឲ្យជាប់ពន្ធនាគាររយៈពេល៣៥ឆ្នាំ នៅថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០, សូមមើល "សាលក្រម" របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង (ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០) លេខ E188។ លោក **កាំង ហ្គេកអ៊ាវ** បានប្តឹងសាទុក្ខនឹងសាលក្រមនេះទៅអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល តែត្រូវបានបដិសេធចោល។ រីឯការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា ក៏បានប្តឹងសាទុក្ខលើសាលក្រមនេះផងដែរ ហើយនៅថ្ងៃទី៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល បានច្រានចោលសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងបានបង្កើនរយៈពេលជាប់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិតដល់ជនជាប់ចោទនេះផងដែរ, សូមមើល "សាលដីកាលើបណ្តឹងសាទុក្ខ" របស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល (ចុះថ្ងៃទី៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២) លេខ F28។

ដែលកំពុងអនុវត្តទោសជាប់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិតរបស់ខ្លួន សាក្សី ឌុច បានបង្ហាញខ្លួនក្នុងតុលាការ នាសប្តាហ៍នេះ ដើម្បីផ្តល់សក្ខីកម្មក្នុងសំណុំរឿង០០២ វគ្គ២ ស្តីពីការយល់ដឹងរបស់គាត់អំពីឋានានុក្រម គោលនយោបាយ និងសកម្មភាពនានារបស់បក្សកុំម្មុយនីស្តកម្ពុជា។[2] សាក្សី ឌុច គ្រោងនឹងផ្តល់សក្ខីកម្មរយៈពេលចំនួនប្រាំបួនថ្ងៃពេញ ដែលបួនថ្ងៃសម្រាប់សហព្រះរាជអាជ្ញា និងមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បួនថ្ងៃទៀតសម្រាប់ក្រុមសហមេធាវីការពារក្តីទាំងពីរ និងមួយថ្ងៃសម្រាប់ចៅក្រម ដើម្បីធ្វើការសាកសួរដេញដោល។ នាសប្តាហ៍នេះ ក្រុមសហព្រះរាជអាជ្ញា ដែលដឹកនាំដោយជំនួយការសហព្រះរាជអាជ្ញា គឺលោក **ឌែល លីសាក់** (**Dale Lysak**) និងសហមេធាវីអន្តរជាតិនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី គឺលោកស្រី **ម៉ារី ហ្គីរ៉ូឌ** (**Marie Guiraud**) បានតាំងសំណួរដេញដោលទៅកាន់ **ឌុច** ស្តីពីតួនាទីរបស់ជនជាប់ចោទលោក **នួន ជា** នៅមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ ការប្រព្រឹត្តទៅលើទាហាន **លន់ នល់** អំពើហិង្សាលើផ្លូវភេទ និងទម្រង់ផ្សេងៗនៃការធ្វើទារុណ្ណកម្មអ្នកទោស។ សាក្សី **ឌុច** នឹងបន្តផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់គាត់នៅសប្តាហ៍ក្រោយ។

---

* របាយការណ៍នេះ ត្រូវបានសរសេរដោយ លេណា ហារីស-ផមមើរ៉យ (Lena Harris-Pomeroy), ខេតលីន កាហ្វប្រៀ (Caitlin McCaffrie), នំ វិសុទ្ធ, តាយ លីណា និង ភីនីឡូភី វ៉ាន់ធូល (Penelope Van Tuyl) ដែលជាផ្នែកមួយនៃកម្មវិធីឃ្លាំមើលសវនាការសាលាក្តីខ្មែរក្រហម និងការផ្សព្វផ្សាយតាមសហគមន៍របស់អង្គការគម្រោង ផ្តួចផ្តើមយុត្តិធម៌អន្តរជាតិប្រចាំអាស៊ី (AIJI)។ AIJI គឺជាគម្រោងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងមជ្ឈមណ្ឌលបស្ចិម-បូព៌ា (East-West Center) នៅអូណូឡូឡូ (Honolulu) និងមជ្ឈមណ្ឌល ដាប់ប៊ែលយូ.អេស.ឌី ហាន់ដា សម្រាប់សិទ្ធិមនុស្ស និងយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ (The WSD HANDA Center) ដែលកាលពីមុនត្រូវបានគេស្គាល់ថាជា មជ្ឈមណ្ឌលសិក្សាអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម ប៊ែកឃ្លី (Berkeley War Crime Study Center)។ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ២០០៣មក មជ្ឈមណ្ឌលទាំងពីរនេះ បានកំពុងធ្វើកិច្ចសហប្រតិបត្តិការគ្នាលើគម្រោងជាច្រើន ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការបង្កើតការផ្តួចផ្តើមយុត្តិធម៌ និងកម្មវិធីកសាងសមត្ថភាពនានាក្នុងវិស័យសិទ្ធិមនុស្សប្រចាំតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍នេះ។

---

2 លោក **កាំង ហ្គេចអ៊ាវ** បានផ្តល់សក្ខីកម្មក្នុងសំណុំរឿង០០២ វគ្គ១ ដោយប្រើប្រាស់រយៈពេលអស់ ១២ថ្ងៃពេញ ចាប់តាំងពីថ្ងៃទី១៩ មីនា ដល់ ទី១០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២។ សម្រាប់សេចក្តីសង្ខេបស្តីពីសក្ខីកម្មរបស់គាត់ក្នុងសំណុំរឿង០០២ វគ្គ១ សូមមើលរបាយការណ៍ប្រចាំសប្តាហ៍របស់អ្នកឃ្លាំមើលសវនាការសាលាក្តីខ្មែរក្រហម ក្នុងសំណុំរឿង០០២ លេខ១៥ ស្តីពីសវនាការលើកស្តុតាង សប្តាហ៍ទី១០ (ចុះថ្ងៃទី១៩-២១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២), របាយការណ៍លេខ១៦ ស្តីពីសវនាការលើកស្តុតាង សប្តាហ៍ទី១១ (ចុះថ្ងៃទី២៦-២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២), របាយការណ៍លេខ១៧ ស្តីពីសវនាការលើកស្តុតាង សប្តាហ៍ទី១២ (ចុះថ្ងៃទី២-៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២), របាយការណ៍លេខ១៨ ស្តីពីសវនាការលើកស្តុតាង សប្តាហ៍ទី១៣ (ចុះថ្ងៃទី៩-១០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២)។